

5. Тельнюк И. В., Терехова Н. Н., Худик В. А. Педагогические технологии в оценке качества образования дошкольной образовательной организации // Коррекционно-педагогическое образование. 2019. № 3 (19). С. 48–56.

6. Тельнюк И. В., Худик В. А. Особенности организации учебно-методической работы в современных условиях медицинского вуза // Вестник Санкт-Петербургского научно-исследовательского института педагогики и психологии высшего образования. – 2022. – № 2(2). – С. 38-46.
<https://elibrary.ru/item.asp?id=48664221>

7. Тельнюк И. В., Терехова Н. Н. Информатизация образовательной деятельности педагогов дошкольной организации как условие их повышения квалификации в учебно-методической деятельности // Коррекционно-педагогическое образование. 2023. № 2 (34). С. 54–61.

"RAQAMLASHTIRILGAN OLIY TA'LIM: YANGI IMKONIYATLAR VA SAMARALI TA'LIM"

Xojiyeva Nazokat Davronbekovna

**Muhammad Al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari
universiteti**

E-mail: khadjievanazokat57@gmail.com

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev Oliy Majlis va O‘zbekiston xalqiga Murojaatnomasida “ta’lim sifatini oshirish – Yangi O‘zbekiston taraqqiyotining yakkayu yagona to‘g‘ri yo‘lidir” deya ta’kidladi. Shubhasiz, ta’lim sifatini oshirish mamlakatimiz kun tartibida turgan dolzarb masalalardan biridir. Zero, buning zamirida mamlakatni rivojlangan davlatlar qatoriga olib chiqishga qodir bo‘lgan yetuk mutaxassislarni yetishtirish masalasi mavjud. Shu jihatdan, O‘zbekiston Prezidenti Shavkat Mirziyoyev o‘z Murojaatnomasida ta’limni “Yangi O‘zbekiston uchun eng katta investitsiya” deb ta’kidlagani chuqur strategik ahamiyatga ega.

Xususan, so‘nggi yillarda mamlakatimizdagi oliygohlar soni 2,5 barobarga (ularning umumiy soni 198 taga yetdi), qamrov darajasi esa 4 barobordan ziyodga ortgan (9 foizdan 38 foizga). Ayni vaqtda, oliygohlar o‘z jozibadorligini oshirish uchun o‘zlari harakat qilishlari, jumladan, rektorlar, professor- o‘qituvchilar bu jarayonlarda faol bo‘lishlari, zamonaviy, ilg‘or o‘qitish uslublarini joriy qilishlari lozim. Jamiyat taraqqiyoti sur‘ati kundan-kun tezlashib, ta’limga yangi avlod standartlari joriy etilayotgan axborot texnologiyalari asrida zarur kasbiy kompetensiyalarni shakllantirish maqsadida ta’lim jarayonini optimallashtirish muammosi yuzaga keladi. O‘qitish va materialni taqdim etishning yangi shakllarini izlash kerak. Universitetlar, o‘z navbatida, bitiruvchilarga o‘qitishdagi innovatsiyalarga asoslangan raqobatdosh ustunlikni ta’minlashi kerak.

Bunga Oliy ta’lim tizmini raqamlashtirish va innovatsion texnologiyalarni qo‘llash, ta’lim sohasini yanada rivojlantirish, o‘quv jarayonini samaraliroq qilish va talabalarni ma’naviy va professional rivojlanishiga yordam berish orqali yerishish mumkin. Bu jarayonlar amaliyotda, ta’limning har bir bosqichini o‘z ichiga olgan holda rivojlantiriladi.

Oliy ta’lim tizmini raqamlashtirish, ma’lumotlar bazasini tashkil etish, ma’lumotlarni saqlash va ularga kirishni boshqarish, ma’lumotlarni tahlil qilish, axborotlar o‘zgarishlarini monitoring qilish va boshqarish orqali o‘quv jarayonini o‘rganish va rivojlantirish imkoniyatlarini yaratadi.

Oliy ta’limni raqamlashtirish, qandaydir maqsadga muvofiq va samarali natijaga erishish, talabalar va o‘qituvchilar uchun qulaylik yaratish, tizimni boshqarishni yanada sodda va effektiv qilish, shuningdek, innovatsion texnologiyalarni qo‘llashni o‘z ichiga olgan rivojlanayotgan jarayonlardan biridir.

Raqamlashtirish ta’lim va boshqaruv uchun yangi imkoniyatlar yaratib, ma’lumotlar yig‘ish va tahlil qilish, o‘zaro hamkorlik va muloqot qilishni osonlashtirdi. Raqamlashtirishning afzalliklari samaradorlikni oshirish, talabalar faolligini oshirish, shaxsga qaratilgan ta’lim va yangi o‘qitish usullaridan foydalanishni o‘z ichiga oladi. Bundan tashqari, raqamlashtirish universitetlarni, o‘quv dasturlarini, professor-o‘qituvchilarni, xodimlarni va resurslarni boshqarishni

osonlashtiradi.

Zamonaviy ta'lim tizimi o'qitishning yangi, zamonaviy texnologiyalari, usullari va shakllarini yaratish hamda ularni joriy etish orqali o'quv jarayonini modernizatsiya qilishga asoslanadi. Chunki u nafaqat mutaxassisning bilim, ko'nikma va malakalarini muvofiqlashtirish talablariga javob berishi kerak, balki mehnat bozori ehtiyojlari ham inobatga olish kerak. Kasbiy vakolatlarni rivojlantirishga qaratilgan kadrlar tayyorlash xodimning shaxsiy, ijtimoiy va intellektual salohiyatini rivojlantirishni ta'minlaydi.

Zamonaviy yuqori malakali mutaxassis mehnat bozoridagi vaziyatni tahlil qilishi, shaxsiy va jamoat manfaatlariga muvofiq harakat qilishi, mehnat va fuqarolik munosabatlari etikasiga ega bo'lishi, tadbirkorlik ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak. Har qanday ta'lim muassasasi mutaxassislarni sifatli tayyorlashdan manfaatdor. Lekin buni qanday qilib eng qisqa vaqt ichida va minimal xarajat bilan amalga oshirish mumkin? O'qitishning innovatsion texnologiyalarini joriy etish ushbu muammoni hal qilishga yordam beradi. Ta'lim muassasasida mutaxassislarni sifatli tayyorlashga ta'lim jarayonini samarali tashkil etish, malakali o'qituvchilarni jalb etish va zamonaviy ta'lim usullarini qo'llash orqali erishish mumkin. Bu maqsadga eng qisqa vaqt ichida va minimal xarajat bilan erishishga yordam beradigan ba'zi strategiyalarni ko'rib chiqishimiz mumkin.

- O'quv dasturlarini optimallashtirish ya'ni, yangilanishlarga bo'lgan ehtiyojni aniqlash va samarasiz elementlarni kamaytirish uchun o'quv dasturlarini tahlil qilish, yaxshiroq o'rganish uchun o'quv jarayoniga amaliy mashg'ulotlar va keys metodini joriy etish.

- Texnologiyalardan unumli foydalangan holda onlayn kurslar, vebinarlar, elektron darsliklar va ta'lim platformalari kabi zamonaviy texnologiyalarni ta'lim jarayoniga integratsiyalash, o'quv materiallari va transport xarajatlarini optimallashtirish uchun masofaviy ta'lim imkoniyatlaridan samarali foydalanish.

- Talabalarga samarali bilim bera oladigan tajribali va malakali o'qituvchilarni jalb qilish, ma'ruzalar o'qish yoki seminarlar o'tkazish uchun etakchi soha mutaxassislarni taklif qilish.

- Amaliy ko'nikmalarga e'tibor qaratish orqali talabalarning kelajakdagi kasbiy faoliyati uchun zarur bo'lgan amaliy ko'nikmalarni shakllantirishga e'tibor qaratish, talabalarga amaliy tajriba bilan ta'minlash uchun kompaniyalar bilan stajirovka va hamkorlikni rag'batlantirish.

- Ish beruvchilar bilan hamkorlik qilish orqali hozirgi ishchi kuchiga bo'lgan talablarni aniqlash va o'qitish dasturlariga tegishli o'zgartirishlarni kiritish uchun korxonalar va ish beruvchilar bilan hamkorlik qilish.

- Infratuzilmani optimallashtirish natijasida muassasaning mavjud infratuzilmasidan samarali foydalanish, zarurat tug'ilganda uni zamonaviy standartlarga moslashtirish.

- Moslashuvchan o'qish jadvalini joriy etish orqali, har xil turdagi talabalarning, masalan, ishlaydigan yoki oilaviy majburiyatlarga ega bo'lganlarning ehtiyojlarini qondiradigan moslashuvchan o'quv jadvalini ishlab chiqish.

Yuqoridagilardan kelib chiqqan holda shuni ta'kidlash kerakki, raqamli texnologiyalarni joriy etish oliy ta'limi tizimini rivojlantirish uchun juda muhim, biroq ayni paytda ularni amalga oshirishga ilmiy asoslangan yondashuvni shakllantirish zarur. Madaniy yondashuv asosida kadrlar tayyorlashni takomillashtirish raqamli aqlli didaktikani yaratish va blokcheyn texnologiyasini joriy etish imkonini beradi, bu zamonaviy ta'lim tashkilotlarining rivojlanish strategiyasining asosiga aylanishi kerak. Mamlakatimiz yuqori malakali kadrlarga muhtoj, shuning uchun mamlakatimiz ilm-fanning vazifasi nafaqat ilg'or xorijiy tajribani o'z sharoitimizga moslashtirishimiz, balki eng yaxshi mahalliy ilmiy maktablar va ilg'or raqamli texnologiyalar asosida ilmiy asoslangan ilg'or ta'lim strategiyasini ishlab chiqishdan iborat.

Ta'limni raqamlashtirish zamonaviy dunyoda inkor etib bo'lmaydigan ahamiyat kasb etmoqda. Bu ta'lim muassasalari va o'qituvchilarga ta'limni individuallashtirish, ta'lim jarayonini globallashtirish va o'qitishning interfaol usullarini joriy etish imkoniyatini beradi. Biroq, bu jarayon texnologiyadan foydalanishning tengsizligi, o'qituvchi rolining o'zgarishi, yuqori sifatli ma'lumotlarni filtrlash va kiberxavfsizlikni ta'minlash kabi muammolarga to'la.

Kelgusida ta'limni raqamlashtirish izchil rivojlanib, ta'lim amaliyotiga yangi texnologiyalar yanada kengroq kiritiladi. Virtual haqiqat, sun'iy intellekt, kengaytirilgan reallik va bulutli texnologiyalar sohasidagi yutuqlar yanada interaktiv va moslashuvchan o'rganishni rag'batlantiradi.

Oliy ta'limni raqamlashtirish ta'lim jarayonini takomillashtirish va samaradorligini oshirish uchun keng yangi imkoniyatlar ochmoqda. Raqamli texnologiyalarni joriy etish bizga o'quvchilarning individual ehtiyojlarini hisobga oladigan va ularning o'qishdagi faol ishtirokini rag'batlantiradigan moslashuvchan va qulay ta'lim muhitini yaratish imkonini beradi. Raqamlashtirilgan oliy ta'limning asosiy afzalliklaridan biri o'rganishni shaxsiylashtirish qobiliyatidir. Moslashuvchan ta'lim platformalari va mashinani o'rganish vositalari har bir talabaning bilim darajasi, qiziqishlari va o'rganish xususiyatlarini hisobga olgan holda individual ta'lim dasturlarini yaratishga imkon beradi.

Bundan tashqari, raqamli texnologiyalar hamkorlikda va loyihaga asoslangan ta'limni rivojlantirishga hissa qo'shadi, bu o'quvchilarda muloqot qilish, hamkorlik qilish va jamoada muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga imkon beradi. Virtual darslar, onlayn loyihalar va hamkorlikdagi tadqiqotlar talabalar va professor-o'qituvchilar o'rtasida bilim va tajriba almashishni rag'batlantiradi. Xulosa o'rnida shuni ta'kidlash mumkinki, raqamlashtirilgan oliy ta'lim ta'lim tizimini rivojlantirishning istiqbolli yo'nalishi hisoblanadi. Bu bilimlardan keng foydalanish, ta'lim mazmuni va o'quv formatlarini tanlashda moslashuvchanlikni ta'minlaydi, innovatsion uslub va texnologiyalarni qo'llash orqali ta'lim samaradorligini oshiradi. Shu bilan birga, raqamli ta'lim jarayonida talabalar va o'qituvchilarni qo'llab-quvvatlash, shuningdek, ta'lim sifatini saqlab qolish va uning natijalarini monitoring qilish zarurligini unutmaslik kerak. Umuman olganda, oliy ta'limni raqamlashtirish ta'lim jarayonini rivojlantirish va takomillashtirish uchun yangi imkoniyatlar ochadi, uning zamonaviy va innovatsion o'zgarishiga hissa qo'shadi.